

หรือเราจะช่างมันกับคนช่างแหม่ง?: จากความถอยหลังเข้าคลองถึงญาณวิทยาที่ต้องการ Should we be careless with the nihilists? : From retrogression to the desired epistemology

ฮาгим สูดินปริดา^{1*}

Hakim Sudinpreeda^{1*}

¹ อาจารย์ประจำ, สาขาภาษาอังกฤษ, วิทยาลัยนานาชาติดิยาสาริน, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ Full-time lecturer, Department of English, Didysarin International College, Hatyai University.

*Corresponding author, E-mail: hakim_s@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความเชิงวิจักษ์ชิ้นนี้ศึกษาปรัชญาสุญนิยม และวิเคราะห์ผลกระทบที่ปรัชญาสาขานี้มีต่อการวิจักษ์ทางศีลธรรม บทความชิ้นนี้อ้างว่า ปรัชญาการณที่กลุ่มคนช่างแหม่งมองว่า การฆ่าตัวตายเป็นปฏิกิริยาโต้กลับต่อกรอบคิดที่มองว่าชีวิตไร้ความหมาย ซึ่งสำหรับพวกเขาแล้วเป็นปฏิกิริยาที่กระทำได้นั้นชี้ให้เห็นถึงความหลงใหลของพวกเขาในปรัชญานี้ ซึ่งในที่สุดแล้วจะนำไปสู่สถานะของการปฏิเสธความจริง/สัจธรรม Nietzsche เอง (ในฐานะที่เป็นตัวตั้งตัวตีของปรัชญานี้) พิจารณาสภาพนี้ให้อยู่ฐานะ “โรค” ชนิดหนึ่ง ในแง่นี้ การปล่อยให้บุคคลหนึ่งประยุกต์ใช้ปรัชญาช่างแหม่ง จึงเท่ากับการทำให้เขาป่วยลง หรือทำให้เขาไร้อารยะธรรม หรือเป็นการทำลายการตัดสินใจทางศีลธรรมของสังคม กล่าวคือ เป็นการทำให้เขาถอยหลังลงคลองนั่นเอง บทความชิ้นนี้เสนอว่า ผลกระทบที่เห็นได้ชัดประการหนึ่งของปัญหานี้ถูกนำเสนอผ่านข้อเท็จจริงที่ว่า แทนที่มนุษย์จะมั่นใจในความสามารถที่จะยืนหยัดอยู่บนศีลธรรม พวกเขากลับตกไปอยู่ในสถานะความสับสนทางศีลธรรม พวกเขามีข้อสงสัยแม้กระทั่งเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของศีลธรรมเอง ในตอนท้าย บทความชิ้นนี้ ยังได้นำเสนอญาณวิทยาอันพึงประสงค์ชุดหนึ่ง ซึ่งให้ความสำคัญกับคุณธรรมเชิงปรนัย และดังนั้น จึงถูกพิจารณาให้เป็นยารักษาโรคชนิดนี้ได้

คำสำคัญ: ปรัชญาช่างแหม่ง, การฆ่าตัวตาย, ญาณวิทยา

Abstract

This explorative article studies nihilism and examines its negative impact on moral judgment. It claims that the nihilist thought of committing suicide as a permissible reflection of the meaningless life indicates the obsession in the philosophy, which eventually will lead to a mode of denial of the truth. Nietzsche (as a leading figure) calls this state a “disease”. In this sense, letting the individual employ nihilism is analogous to making him sick or turning him backward, or ruining the moral judgment of society—committing an act of retrogression. It suggests that an obvious effect of the matter can be presented through the fact that instead of being certain of their capacity for moral concern, people tend to be in a state of moral confusion, questioning even the existence of morality itself. The article at the end proposes an *ideal* epistemology that emphasizes *objective morality* and therefore can be considered as a remedy to the symptom.

Keywords: Nihilism, suicide, epistemology

บทนำ

นักปรัชญาชาวเยอรมัน Martin Heidegger (1889 –1976) ได้แยกแยะความแตกต่างระหว่างคุณสมบัติความเป็นมนุษย์และความเป็น “สิ่งอื่น” นอกจากมนุษย์ (เช่น สัตว์เดรัจฉาน) เอาไว้ว่า มนุษย์มีความต้องการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง (how to be) ในขณะที่ “สิ่งอื่น” นั้น พวกเขาเพียง “เป็นในสิ่งที่เป็” ด้วยความจำเป็นข้อนี้ มนุษย์จึงต้อง “พยากรณ์” อนาคตตัวเองให้ได้ ก่อนที่เขาจะสามารถประกอบอาชีพเป็นแพทย์ วิศวกร นักกฎหมาย หรือนักปรัชญา ดังนั้นปัญหาพื้นฐานแรกของมนุษย์ ก็คือการที่มนุษย์มีชีวิตอยู่นั่นเอง ในแง่ี้ การไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการมีชีวิตอยู่ ทั้ง ๆ ที่มีความปรารถนาอย่างท่วมท้นที่จะเข้าใจนั้น จึงถือได้ว่าเป็น “วิกฤตการณ์มีชีวิตอยู่” (existential crisis) (Heidegger, 2016, หน้า 68) ซึ่งสามารถปรากฏออกมาในช่วงที่จมทุกข์อยู่กับการหาเหตุผล หรือความหมายของการมีชีวิต และจะรู้สึกหดหู่ เลื่อนลอย หรือว่างเปล่า เมื่อหาคำตอบนั้นให้กับตัวเองไม่ได้ (Saejia, 2020) ด้วยเหตุนี้ การไตร่ตรองถึงความหมายแห่งชีวิตจึงมีความสำคัญมาก เนื่องจากการเข้าใจชีวิตเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบรรลุความสุขในชีวิต สำคัญมากกว่าการที่มีทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรารถนาเสียอีก เพราะแม้ว่ามนุษย์สามารถบรรลุความต้องการทางโลกทั้งหมดได้ แต่พวกเขาก็สามารถที่จะกลายเป็นคนหดหู่และคิดสั้นได้

อย่างไรก็ดี ปรากฏการณ์การเพิ่มจำนวนขึ้นของอัตราการเสียชีวิตด้วยการฆ่าตัวตายนั้น มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันแน่นกับการเพิ่มขึ้นของความนิยมนำปรัชญา *สูญนิยม* (Nihilism) มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีหัวใจแห่งการขับเคลื่อนเป็นแนวคิดที่มองว่า “ชีวิตก็ไม่ได้มีความหมาย เป้าหมาย หรือคุณค่าอะไร (ดังนั้น ก็ช่างแม่งเหอะ)” (Wuttipitayamongkol, 2017) ในแง่ี้ สูญนิยม

สามารถถูกพิจารณาว่าเป็น “อาการป่วย” ชนิดหนึ่งได้ ที่กล่าวเช่นนี้ก็เพราะคนที่เชื่อในสัจนิยมนั้น มักจะประสบกับ “ผลร้ายที่ตามมา” (bad consequences) ซึ่งสามารถ “ปลดแอกให้หลุดพ้น” (liberated) ได้ โดย “การเข้าไปมีส่วนร่วมกับสิ่งอื่นที่ไม่ใช่มนุษย์ กล่าวคือ สิ่งทีลึกลับที่เรียกว่า ศักดิ์สิทธิ์ (sacred)” (Tartaglia & Tracy, 2021) ดังนั้น ควรมีการประเมินอาการของโรคนี้ โดยที่พิจารณาจากผลกระทบของสัจนิยม ในขณะที่มีการมองว่าเทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ จะรักษา nihilism ได้ แต่สำหรับนักวิจัยบางคนแล้ว เทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์นั้น เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้เราหลีกเลี่ยงความจริง ผ่านสิ่งที่เรียกว่า “Techno-Hypnosis” (Ponders, 2021) ด้วยความสำคัญข้อนี้ ประเด็นว่าด้วยสัจนิยมนั้น จึงเป็นประเด็นสำคัญที่เราต้องพิจารณากันอย่างจริงจัง

ไต่ถามเรื่องคนสำคัญ

สัจนิยม เป็นสาขาปรัชญาที่ให้ความสำคัญกับการ “นิยามจุดประสงค์ของชีวิตขึ้นมาใหม่” พร้อมกันกับปฏิเสธค่านิยมแกนกลางแห่งศีลธรรมของมนุษย์ ซึ่งถอดความได้ประมาณว่า “ชีวิตนี้ไม่มีความหมาย ไร้วัตถุประสงค์ และศีลธรรมแบบดั้งเดิมต้องทำให้หมดไป” (Britannica, 2020) ข้อกล่าวอ้างนี้สอดคล้องกับคำพูดของธเนศ วงศ์ยานนาวา ที่ได้แสดงความเห็นว่าการเกิดของมนุษย์ในแง่ของศาสนาพุทธว่า “การเกิดมั่งเป็นทุกข์” (M I I Z, 2020) ในแง่นี้ ถ้าการมองว่าการมีลูกเป็นการสร้างความทุกข์ให้กับลูกที่เกิดขึ้นมาแล้ว มุมมองเช่นนี้ก็สามารถเปรียบเทียบความคล้ายกันกับแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากการมองโลกในแง่ร้ายแบบ Arthur Schopenhauer (1788 –1860) ผู้ที่ดูเหมือนว่าไม่ส่งเสริมการฆ่าตัวตายอย่างชัดเจน แต่เขาเองก็สนับสนุนมุมมองที่ว่าเราไม่ควรมีลูก เพราะการมีลูกเป็นการส่งผ่านภาระแห่งการมีชีวิตไปยังคนรุ่นต่อ ๆ ไป (Schopenhauer & Saunders, 2005, หน้า 7) จากมุมมองในแง่ลบมุมมองนี้ เราสามารถบอกเป็นนัยได้ว่าชีวิตไม่มีค่าพอที่จะคงอยู่ต่อไป เพราะมันไม่มีความหมาย ดังนั้น การฆ่าตัวตาย ซึ่งดูเหมือนจะเป็นการกระทำที่อนุญาตให้ทำได้ในพระพุทธศาสนา (Wasserman et al., 2021) จึงเป็นตัวเลือกที่ไม่ควรถูกทิ้งไว้ข้างหลังเพื่อพิจารณา ซึ่งสำหรับนักปรัชญา เจกเช่น Albert Camus (1913-1960) แล้ว ประเด็นการฆ่าตัวตายนั้น นับว่าเป็น “ปัญหาทางปรัชญาที่ต้องอาศัยความจริงจังอย่างแท้จริง” (truly serious philosophical problem) (Camus, 2005, หน้า 1) ไต่ถามเรื่องคนสำคัญของเรอล้านี้ ก็คือ Friedrich Nietzsche (1844-1900) ที่มากับแนวคิดที่ว่า “ไม่มีเป้าหมายใด ๆ (ให้ชีวิต) ไม่มีคำตอบให้กับคำถามที่ว่า ทำไม?” และ “ความสำคัญของสัจนิยมคืออะไร? – ก็คือข้อเท็จจริงที่ว่า คุณค่าทางศีลธรรมอันสูงส่งลดคุณค่าตัวเองลง” (Nietzsche, 2017, หน้า 15)

อย่างไรก็ตาม เราก็ไม่ควรตำหนิไต่ถามเหล่านี้จนเกินไป เนื่องจากยังมีแนวคิดทางปรัชญามากมายที่มีหน้าที่ในการก่อให้เกิดการมองโลกในแง่ร้ายและสัจนิยมเช่นนี้ ซึ่งถูกนำเสนอผ่านสถิติการฆ่าตัวตายในทุกวันนี้ โดยที่สถิติการฆ่าตัวตายในผู้ที่มีความคิดอยากตาย ต้องพยายามฆ่าตัวตาย (Attempt suicide) มากกว่า 20 ครั้ง ถึงจะตายสำเร็จ (Completed suicide) บอกเราว่า ในปีหนึ่ง ๆ ผู้คนกว่าล้านคนทั่วโลกฆ่าตัวตายสำเร็จ คิดเฉลี่ยได้เท่ากับฆ่าตัวตายสำเร็จ 1 คน ในทุก ๆ 40 วินาที โดยพบว่าสาเหตุหลักมาจาก

การเจ็บป่วยด้วยโรคซึมเศร้า คาดว่าจะมีการฆ่าตัวตายทั่วโลกราว ๆ 739,000 ราย โดยมีค่าเฉลี่ยโลกทุกช่วงวัย (Global-age standardized) อยู่ที่ 10.5 ต่อประชากรแสนคน ยิ่งไปกว่านั้น สาเหตุจากการฆ่าตัวตาย อันมาจากโรคซึมเศร้าของประชากรประเทศอื่น ๆ ของโลกนั้น สอดคล้องกับสาเหตุหลักของการฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยด้วย ซึ่งมีอัตราฆ่าตัวตาย เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยในระดับโลกในปี 2016 อยู่ที่ 6.35 ต่อประชากรแสนคน (Mongkol, 2020) จะเห็นได้ว่า ปัญหาการฆ่าตัวตายกับสัจนิยม นั้น มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เพราะทั้งคู่ต่างก็ลงความเห็นพิจารณาชีวิตว่าไร้คุณค่า

มีความเป็นไปได้มากกว่า ความรู้สึกว่า “อย่าไปแคร์ใคร” (หรืออยากช่างแม่ง) นั้น อาจจะเข้ามาโจมตีเราได้ทุกเมื่อ ณ จุดใดจุดหนึ่งของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นกับใครก็ตาม นี่ไม่รวมถึงผู้ที่โชคไม่ดี ที่ไม่ต้องประสบกับมันด้วยตัวเอง แต่ทว่า จะหลีกเลี่ยงมันเสียเลยคงไม่ได้ เพราะอย่างไรก็ดี โอกาสที่มันจะเกิดกับคนที่เรารู้จัก หรือคนที่เรารักนั้น มันก็มีสูงมาก ด้วยเหตุนี้ Wuttiptayamongkol (2017) จึงให้ความเห็นว่า ความรู้สึกอยาก ‘ช่างแม่ง’ เป็น “ความรู้สึกร่วมของใครหลาย ๆ คน” โดยมีคุณลักษณะที่โดดเด่น คือ จะถูกสะสมมากขึ้นเรื่อย ๆ จนเราอยากที่จะปลดปล่อย ด้วยเหตุที่เพราะคนจำนวนมากไม่รู้จักริธีปลดปล่อย นักเขียนเอกเช่น Mark Manson จึงเขียนหนังสือขายดีแนะวิธีการปลดปล่อยความรู้สึกนี้ขึ้นชื่อว่า The Subtle Art of Not Giving a F*ck (2016) อีกทั้ง อิทธิพลเชิงลบของสัจนิยม มีความสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่ผู้คนจำนวนไม่น้อย ได้ให้ความพยายามหลีกเลี่ยงมัน โดยการไป “หยิบนั่นนิดนี้หน่อย” แห่งหลักคำสอนศาสนาหลายศาสนา มาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ท่ามกลางที่พวกเขา กำลังปฏิเสธและดูแคลน (belittle) หลักศรัทธาแห่งศาสนา และมองศาสนาว่า “ล้าหลัง” และ “ด้นทุรน” (dogmatic) (Ponders, 2021)

ค่านิยมเชิงศีลธรรมแห่งสัจนิยม

ค่านิยมเชิงศีลธรรม (หรือคุณธรรม) หมายถึง มาตรฐานคุณค่าระดับสูงที่ควรค่าแก่การกำหนดให้เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นของบุคคลหรือชุมชน พร้อมกับความรู้สึกที่เห็นค่านิยมนี้ว่าเป็นบังคับหรือหน้าที่ที่รับผิดชอบที่ต้องรักษาไว้

ความจริงขั้นพื้นฐานประการหนึ่งเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ก็คือ มนุษย์จำเป็นต้องประพฤติดนอย่างมีจริยธรรม ภายใต้ความสามารถพิเศษบางอย่างที่สิ่งมีชีวิตประเภทอื่นไม่มี เอกเช่น ความสามารถในการคาดคะเนถึงผลที่ตามมาของการกระทำของตัวเอง ความสามารถในการตัดสินใจฉวยถูกผิด และความสามารถในการเลือกกระทำ/ปฏิบัติเมื่อประสบกับสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้น ในแง่นี้ กล่าวได้ว่า “ธาตุแท้ของมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่คลั่งไคล้ศีลธรรม” (Ayala, 2010) นอกจากนี้ หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของค่านิยมเชิงศีลธรรม ก็คือ การรวมผู้คนเข้าด้วยกัน (ภายใต้บรรทัดฐานเดียวกัน) ดังนั้น สำหรับมนุษย์แล้ว คุณธรรมจึงเป็น “สิ่งที่สำคัญที่สุด” (Ponders, 2021)

ในโลกตะวันตก ก่อนการเคลื่อนไหวของ “ลัทธิไร้พระเจ้า” ของ Nietzsche จะแผ่กว้าง พระผู้เป็นเจ้า (God) เคยถูกพิจารณาไว้ว่าเป็นแหล่งที่มาสูงสุดของศีลธรรม และการกระทำที่มีคุณค่าทางศีลธรรมสูงสุด ก็คือ การกราบนมัสการพระผู้เป็นเจ้า อย่างไรก็ตาม ด้วยอิทธิพลของ Nietzsche แรงจูงใจที่ผลักดันให้

ผู้คนมีศีลธรรมถึงคราต้องอ่อนแอลง ในที่สุดการทำความดีก็ไม่ได้ทำเพื่อการแสวงหาความพึงพอใจของพระผู้เป็นเจ้า อีกทั้งแนวคิดเรื่องความดีความงามถูกกำหนดขึ้นมาใหม่ โดยอาศัยความเป็นอัตนัย (Subjectivity) แทนที่จะอาศัยความเป็นปรนัย (Objective) แบบเดิม ที่มนุษย์ประพาดดินทางไกลจากการฆาตกรรม หรือขโมย หรือบริโภคล้างมีนเมา หรือล่วงละเมิดทางเพศนั้น ก็เพราะเป็นสิ่งเหล่านี้เป็นการกระทำที่เป็นบาป เป็นการกระทำของการไม่เชื่อฟังพระผู้เป็นเจ้า

การเปลี่ยนชั่วคราววินิจฉัยคุณธรรม (อะไรดี/ไม่ดี) จากเดิมที่อาศัยความเป็นปรนัย (Objective) มาเป็นอัตนัย (Subjective) นั้น Shafer-Landau (2005) ให้เหตุผลเชิงเย้ยหยันว่า คุณธรรมเชิงปรนัย (ที่กำหนดโดยพระผู้เป็นเจ้า) นั้น มันเกินวิสัยความเป็นมนุษย์ การที่คน ๆ หนึ่งจะบรรลุผลสำเร็จได้ เขาจะต้องมีคุณลักษณะความเป็นคนดีเหนือมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ปรากฏในหนังสือของเขา บางช่วงบางตอน ดังต่อไปนี้ “ความจริงทางศีลธรรม ถูกสร้างขึ้นจากมุมมอง ที่ได้รับข้อมูลองค์ความรู้มาอย่างครบถ้วน และปราศจากความลำเอียงใด ๆ ทั้งสิ้น กล่าวคือ เป็นมุมมองที่อาศัยเหตุผลบริสุทธิ์อย่างแท้จริง” ...“เป็นไปได้ว่า มุมมองที่เราชอบ อาจไม่สามารถบรรลุได้โดยมนุษย์อย่างแท้จริงได้ หรือถ้าบรรลุได้ก็ภายหลังจากการได้รับการปกป้องรักษาให้รอดพ้นจากการยึดติดกับทัศนคติปัจจุบัน (ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญาหรืออารมณ์) ที่คน ๆ หนึ่งครอบครองไปแล้ว เป็นการยึดติดชนิดที่รุนแรง” ...[ด้วยเหตุนี้] “เราสามารถเข้าใจการวิพากษ์วิจารณ์จำนวนมากที่ถูกปรุงแต่งเพื่อต่อกรทฤษฎีดังกล่าว ในแง่ของการท้าทายข้อกล่าวอ้างของพวกเขาที่ว่า พวกเขาได้บรรลุผลมุมมองที่เป็นกลางแล้วอย่างน่าพอใจ” (หน้า 39-40)

อะไรดี/อะไรไม่ดี : การตัดสินทางศีลธรรมที่ไร้ทางเลือกอื่น

เป็นที่น่าสังเกตว่า การเปลี่ยนชั่วคราววินิจฉัยคุณธรรมที่กล่าวขึ้นมาข้างต้น สามารถพูดเป็นนัยยะได้ว่า กลุ่มคนที่เห็นด้วยกับ Shafer-Landau นั้น คือกลุ่มคนที่ไร้หลักประกันทางศีลธรรม แม้ว่าผู้คนจำนวนมากในหมู่พวกเขาต่างก็อ้างเสมอว่าพวกเขามีศีลธรรมก็ตาม ที่เป็นเช่นนี้ ก็เนื่องจากข้อกำหนดด้านความดีความงาม (อะไรดี/ไม่ดี) ของพวกเขานั้น ยังคงเป็นปัญหาอยู่ โดยที่ความเป็นไปได้แห่งการตอบคำถามที่ว่าความดีคืออะไร? สำหรับคนกลุ่มนี้สามารถจำแนกได้ดังนี้

ก. ความดี คือ สิ่งที่สามารถเพิ่มระดับความสุข ความพึงพอใจ หรือความกินดีอยู่ดีได้

แนวคิดนี้สอดคล้องกันได้ดีกับปรัชญาการใช้ชีวิตแบบสุขนิยม (Hedonism) และหลักภัยอันตราย (principle of harm) ซึ่งให้ความสำคัญกับการลดระดับภัยอันตรายลง และมองว่า “จุดประสงค์เดียวที่อำนาจสามารถถูกนำมาใช้ได้กับบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนที่มีอารยธรรมอย่างเหมาะสมได้ (แม้ว่ามันจะขัดแย้งกับความปรารถนาของตัวเธอก็ตาม) ก็คือ เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อผู้อื่น” (Mill, 2001, หน้า13) แม้ว่า Mill เองไม่ได้เป็นผู้ตั้งชื่อปรัชญานี้ขึ้นมา (ในนามหลักภัยอันตราย) แต่ก็มีความเป็นไปได้ว่า เขาเองก็มีความปรารถนาที่จะกำหนดข้อจำกัดบางประการขึ้น เพื่อเป็นการควบคุมทางสังคม (Social Control) เนื่อการกระทำของปัจเจกชน (Mill, 2001, หน้า 9) ซึ่งกล่าวต่อได้ว่า การกระทำเดียวเท่านั้นที่จำเป็นต้องได้รับการป้องกัน ก็คือ การกระทำที่สร้างอันตรายต่อผู้อื่น ในอีกแง่หนึ่ง

คน ๆ หนึ่งสามารถทำอะไรก็ได้ที่ตนปรารถนาตราบเท่าที่การกระทำนั้น ไม่ได้ไปทำร้ายคนอื่น นั่นหมายถึง หากการกระทำของเขาส่งผลกระทบเพียงแค่อัตตาของเขาเองแล้ว สังคมก็ไม่ควรหยุดยั้งเขาจากการกระทำดังกล่าว ในแง่นี้หากการเสพยาเสพติดส่งผลกระทบเพียงแค่ว่ากับผู้เสพคนหนึ่ง และไม่ได้ส่งผลกระทบอะไรให้คนอื่นแล้ว การเสพยาเสพติดก็ไม่ควรได้รับการห้ามปรามจากกฎหมายหรือสังคม หรือสิ่งที่จะต้องตอบคำถามให้ได้ต่อมาก็คือ สังคมต้องทำอย่างไรกับคนที่ต้องการจบชีวิตของตัวเองลง?

อันที่จริง หลักกฤษฎายมีความเชื่อมโยงกันอย่างแน่นแฟ้นกับหลักการแห่งประโยชน์นิยม (principle of utility) ของ Jeremy Bentham (1748-1832) ซึ่งระบุไว้ว่า ผู้คนควรทำเฉพาะสิ่งซึ่งนำมาซึ่งความสุขของผู้คนจำนวนมาก กล่าวคือ หากคน ๆ หนึ่งตกอยู่ในสถานการณ์ต้องเลือกที่จะกระทำ เขาจะต้องเลือกตัวเลือกที่ทำให้ผู้คนจำนวนมากมีความสุข ตัวอย่างหนึ่งของการยึดมั่นในผลประโยชน์หรือความสุขของคนหมู่มาก ก็คือ การเกิดการรุมข่มขืนหมู่ (gangrape) เนื่องจากว่ามันถูกตั้งขึ้นบนฐานคิดที่ว่า ความสุขของกลุ่มผู้ข่มขืน มีความสำคัญเหนือกว่าความทุกข์ของเหยื่อ ด้วยการรณรงค์ให้เกิดการรุมข่มขืนเช่นนี้ ในทฤษฎีของ Bentham แล้ว ความสุขของคนหมู่มากก็จะเพิ่มอัตราขึ้น ซึ่งสำหรับผู้ให้ การสนับสนุนฐานคิดของ Bentham แล้ว การสมสู่กันระหว่างมนุษย์กับสัตว์นั้น ควรจัดให้เป็นสิทธิมนุษยชนที่กระทำได้ ตราบเท่าที่การสมสู่กันไม่ได้ไปสร้างความเจ็บปวดใด ๆ ให้สัตว์ นี่ยังไม่รวมถึงการกระทำที่ผิดวิสัยอื่น ๆ เช่น การลวนลามในเด็กและการร่วมเพศกันระหว่างพี่น้องสายเลือดเดียวกัน (incest) ซึ่งถูกมองว่าเป็นสิ่งที่กระทำได้ หากทั้งคู่ให้การยินยอม

เมื่อพิจารณาถ้อยแถลงว่าทำหน้าที่ในการจำกัดสิทธิของผู้อื่น หรือละเลยผลประโยชน์ที่สำคัญของผู้อื่นแล้ว การที่ปัจเจกชนไม่จ่ายภาษีให้รัฐ จึงถือได้ว่าเป็นความผิดร้ายแรง เนื่องจากว่าการที่ บ้านเมืองจะเจริญขึ้นได้นั้น ต้องพึ่งพาเม็ดเงินที่จัดเก็บได้จากพลเมืองในรูปของภาษี และดังนั้นการไม่จ่าย ภาษีให้รัฐจึงถือได้ว่าเป็นความผิดร้ายแรงกว่าการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เหตุเพราะการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล นั้น เป็นการกระทำที่เพียงแค่ว่าทำร้ายจิตใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น ซึ่งมีผลกระทบที่รุนแรงน้อยกว่า ในแง่นี้ เหยื่อจากการถูกรุมข่มขืนคนหนึ่ง จำต้องยินยอมถูกทำร้ายจิตใจเพราะเห็นแก่ความสุขของคนหมู่มาก เนื่องจากว่าสิ่งที่อาจจะไปทำร้ายความรู้สึกของคน ๆ หนึ่ง อาจจะไม่ได้ทำร้ายความรู้สึกของคนอื่นก็ได้ อย่างไรก็ตามการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น เป็นอะไรที่ทำได้ไม่ง่ายมาก เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่า ไม่มีบุคคลใดที่ถูกแยกออกจากผู้อื่นอย่างสิ้นเชิง และดังนั้นการกระทำของบุคคลใดบุคคล หนึ่งส่วนใหญ่แล้ว จึงส่งผลกระทบต่อผู้อื่นไม่ว่าในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งทั้งสิ้น ในแง่นี้การฆ่าตัวตายของ บุคคลบุคคลหนึ่ง จึงถือได้ว่าเป็นความผิดฐานทำลายแหล่งที่มาของเม็ดเงินในฐานะภาษีที่รัฐพึงจะได้รับ จากเขา ยิ่งไปกว่านั้น หากกลุ่มคนที่ปฏิเสธคุณธรรมเชิงปรณัยมีคุณสมบัติร่วมกันกับกลุ่มคนที่ปฏิเสธ อิทธิพลของศาสนาที่มีต่อพัฒนาการด้านจิตวิญญาณ (S/R) (แอกเช่น กลุ่มคนที่เห็นด้วยกับ Shafer-Landau) และยึดมั่นในหลักที่ว่า “จงทำในสิ่งที่คุณต้องการตราบเท่าที่คุณไม่ไปทำร้ายใคร” แล้ว กลุ่มคน กลุ่มนี้มีความขัดแย้งในทางตรรกะอยู่ไม่น้อย เนื่องจากการปฏิเสธคุณธรรมเชิงปรณัยนั้น นอกจากจะส่ง

ถ้ายันตรายมาให้ความกินดีอยู่ดีของบุคคลและสังคมแล้ว ยังเป็นที่มาแห่งการก่ออาชญากรรมและพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์อื่น ๆ ในหมู่วัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้นอีกด้วย (Yonker et al., 2012)

ข. ความดี คือ สิ่งที่ยังผลให้เราสามารถมีชีวิตอยู่ได้

กรอบคิดการนิยามความดีในแง่นี้ เริ่มต้นขึ้นจากการให้ความสำคัญกับทฤษฎีทางชีววิทยา โดยมีกลุ่มตัวอย่างประกอบการพิจารณาในการสร้างทฤษฎีขึ้นเป็นสัตว์ กล่าวในอีกแง่หนึ่ง ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ยึดเอาสัตว์และพฤติกรรมของสัตว์ ซึ่งมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผ่านกฎการเลือกตามธรรมชาติ (natural selection) มาเป็นรากฐานทางศีลธรรม กล่าวให้ถึงที่สุด การกระทำใดก็ตามที่สัตว์กระทำและสามารถทำให้พวกมันอยู่รอดได้ ล้วนเป็นความดี นั่นหมายความว่า สัตว์ที่สามารถเอาตัวรอดโดยการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ถูกพิจารณาให้เป็นต้นแบบทางศีลธรรมของมนุษย์ (Moral idol)

ในทรรศนะของทฤษฎีนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างในสากลโลกล้วนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามหลักชีวภาพ ซึ่งรวมถึงกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมด้วย ด้วยเหตุนี้ ถ้าศีลธรรมมีสถานะที่ต้องขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพแล้ว นั่นหมายความว่า ศีลธรรมเองก็มีสถานะที่ต้องขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ดังนั้น ศีลธรรมจึงไม่มีสถานะเป็นปรนัย ซึ่งยืนยันในหลักการได้

งานเขียนของ Charles Darwin (1809-1882) แสดงให้เห็นถึงการยึดพฤติกรรมของสัตว์มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาศีลธรรมของมนุษย์ผ่านกระบวนการคัดเลือกโดยธรรมชาติ กล่าวกันอีกแง่หนึ่งก็คือ สิ่งทีสร้างฐานการพิจารณาศีลธรรมความดีงามของมนุษย์นั้น มีสถานะที่ต้องขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ ที่นับวันจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกเมื่อ และด้วยเหตุนี้ การละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น หรือการบราฆ่าฟันระหว่างกันนั้น อาจจะเป็นสิ่งที่กระทำได้ หากถูกนำมาอ้างว่าเป็นการสืบสานการดำรงอยู่ต่อไปได้ ดังข้อความที่ปรากฏว่า “หากมนุษย์ได้รับการเลี้ยงดูภายใต้เงื่อนไขเดียวกันกับผึ้งแล้ว ... [มนุษย์เพศ] หญิงโสด ก็จะเหมือนผึ้ง ผู้ซึ่งคิดว่า การฆ่าพี่น้องร่วมบิดามารดาเป็นหน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์ที่และเหล่าบรรดามารดา [มนุษย์] ก็จะพยายามฆ่าลูกสาวในวัยเจริญพันธุ์ของตน โดยปราศจากการถูกแทรกแซงโดยคนอื่นได้” (Darwin, 1874, หน้า 99)

กล่าวโดยสรุป ข้อกล่าวอ้างที่ว่าศีลธรรมความดีงามมีพื้นฐานมาจากการให้ความพยายามกับการอยู่รอด หรือการพิจารณาความดีในแง่ของการกระทำเพื่อให้มีชีวิตรอดเหนือปัจเจกชนคนอื่น ๆ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของการรณรงค์ให้มีการแข่งขันและแก่งแย่งชิงดีระหว่างกันนั้น ได้ทำให้คุณค่าแห่งศีลธรรมหรือการให้ความพยายามกับการใช้ชีวิตแบบผู้มีคุณธรรมจำต้องลดลง และดังนั้นศีลธรรมจึงไม่มีความหมายอะไรให้ผืนผ้า เนื่องจากว่าศีลธรรมอยู่ในสถานะเป็นเพียงผลพวงของการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติที่มักจะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยในไม่ช้าก็เร็ว ในขณะที่เดียวกันการพิจารณากฎเกณฑ์ทางศีลธรรมให้อยู่รูปแบบปรนัยนั้น นำมาซึ่งกระบวนการสร้างความหมายให้เกิดขึ้นกับศีลธรรม กล่าวคือ เราจะเกิดความรู้สึกในแง่ที่ว่า การดำรงอยู่ในศีลธรรมจรรยา นั้น เป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำ

ค. ความดี คือ สิ่งที่มีคุณค่าของคนหมู่มากกำหนดไว้ว่าเป็นความดี

กรอบคิดทางศีลธรรมข้อนี้ ถูกตั้งอยู่บนอิทธิพลทางสังคม กล่าวคือ ความเห็นที่ลงรอยกันจากสังคมคนหมู่มากเป็นพื้นฐานการกำหนดความดีงาม นั่นหมายความว่า ประเพณีหรือวัฒนธรรมของสังคมหนึ่ง ๆ เป็นบรรทัดฐานที่ถูกต้องเสมอในการกำหนดสิ่งที่ดีหรือไม่ดี อย่างไรก็ตาม การพิจารณาศีลธรรมในแง่นี้ ย่อมส่งผลกระทบเชิงลบตามมาให้กับสังคม กล่าวคือ มันทำให้กฎเกณฑ์ทางศีลธรรมมีลักษณะไม่ตายตัว พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นั่นหมายความว่า การกระทำที่ถูกพิจารณาว่าผิดศีลธรรมในอดีต อาจจะถูกพิจารณาว่าเป็นการกระทำที่กระทำได้ในปัจจุบัน หรือการกระทำที่ผิดศีลธรรมในปัจจุบัน อาจจะถูกพิจารณาว่าเป็นการกระทำที่ทำได้ในอนาคต เฉกเช่น ถ้าฉันทามติของคนหมู่มากถูกยึดเป็นกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมแล้ว การก่ออาชญากรรมบางอย่างในอดีตนั้น แทบจะไม่สามารถถูกวินิจฉัยความถูกผิดทางศีลธรรมในปัจจุบันนี้ได้เลย นี่รวมถึง การฆ่าล้างคนเสื้อแดงโดยเหล่าทหารภายใต้รัฐบาลอภิสิทธิ์ในปี 2553 ซึ่งไม่สามารถนำมาวินิจฉัยโดยกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมในปัจจุบันได้ เนื่องจากทหารมือปืนสามารถอ้างได้ว่า เป็นการกระทำที่ชอบธรรม เพราะเป็นฉันทามติของรัฐบาลในเวลานั้น

ง. ความดี คือ ข้อเท็จจริงทางจริยธรรมบางอย่างที่เป็นสากลและดำรงอยู่อย่างเป็นปรนัย

ฐานคติการพิจารณาความดีในแง่นี้ ถูกเรียกว่า *สัจนิยมเชิงจริยธรรม* (moral realism) ซึ่งเห็นว่าจริยธรรมมีลักษณะเป็นข้อเท็จจริงที่ดำรงอยู่อย่างเป็นปรนัย โดยที่ไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลใดหรือบริบทใด ๆ เป็นการเฉพาะ กล่าวในอีกแง่หนึ่งศีลธรรมคือสิ่งที่อยู่นอกเหนือจิตใจและอารมณ์ของเราและเป็นเอกเทศ ดังนั้น จึงไม่แปลกที่บางคนไม่มีแรงจูงใจในการประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรมจรรยา ในขณะที่เหตุผลของคนอีกบางกลุ่มที่อาจจะมีความจูงใจในการประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรมได้นั้น ไม่ได้เป็นเพราะความต้องการได้รับผลตอบแทนหรือความรู้สึกถูกบีบบังคับใด ๆ เพราะนัก*สัจนิยมเชิงจริยธรรม*นั้น พวกเขาไม่ได้ประสงค์รากฐานทางศีลธรรม ในแง่นี้ การมีอยู่ของข้อเท็จจริงทางศีลธรรม เฉกเช่น ความยุติธรรมก็ดี หรือความเห็นอกเห็นใจก็ดี หรือแม้กระทั่งความอดทนอดกลั้นก็ดี ต่างก็มีลักษณะเชิงปรนัย โดยที่ไม่จำเป็นต้องยกคำอธิบายเชิงเหตุผลใด

เราจะเห็นว่า การอ้างว่าศีลธรรมมีลักษณะเป็นปรนัย โดยที่ไม่สามารถอธิบายได้ถึงเหตุผลของการเป็นปรนัยนั้น มีลักษณะเป็นการกล่าวอ้างที่ไร้เหตุผลและความหมาย อันที่จริงเมื่อมีการกล่าวอ้างว่าศีลธรรมมีลักษณะเป็นปรนัยแล้ว ผู้กล่าวอ้างก็ต้องสามารถอธิบายต่อได้ว่าเหตุใดถึงเป็นเช่นนั้น? ประการที่สอง คุณลักษณะของความเป็นผู้ซึ่งมีคุณธรรมนั้น หาได้จำกัดเฉพาะเพียงแค่ความสามารถสร้างคำจำกัดค่านิยามได้เท่านั้นไม่ หากแต่จะต้องรวมถึงคุณลักษณะความสามารถในการประพฤติตนตามค่านิยามดังกล่าวด้วย กล่าวคือ ผู้ที่มีศีลธรรมจะต้องมองว่า การประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรมจรรยานั้น เป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำ (ต้องให้เกิดความรู้สึกเชิงบังคับว่า เรามีหน้าที่ต้องรักเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน) แต่ทว่า ภายใต้ข้อกำหนดแห่ง*สัจนิยมเชิงจริยธรรม* ความคิดที่ว่า การประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรมจรรยาว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำนั้น ย่อมเกิดขึ้นได้ยาก อีกทั้งความสามารถในการตระหนักได้ถึงการใช้ของคุณค่าทางศีลธรรมอย่างเป็นปรนัยนั้น ไม่ได้ไปรับประกันได้ว่าบุคคลคนนี้จะสามารถประพฤติตนอย่างมีศีลธรรมได้

ดังนั้นการประพุดิตนให้อยู่ในศีลธรรมเหล่าบรรดานักสังขนิยมเชิงจริยธรรมนั้น จึงเป็นการประพุดิตนที่ไร้เหตุผล เหตุเพราะพวกเขาไม่มีเหตุจำเป็นต้องมีศีลธรรมและเป็นการประพุดิตนที่ไม่ได้เอาจริงเอาจัง วันหนึ่งพวกเขาอาจจะประพุดิตนอย่างผู้มีศีลธรรมและเป็นผู้ที่ไม่ยึดมั่นในศีลธรรมในอีกวัน เหตุเพราะพวกเขาไม่ได้มีความรู้สึกว่าการประพุดิตนอย่างมีศีลธรรมนั้นเป็นหน้าที่ที่ต้องทำด้วยเหตุผลเชิงคุณธรรมที่ว่าภาระหน้าที่ทางศีลธรรมของคน ๆ หนึ่งจะสมเหตุสมผลได้ ก็ต่อเมื่อเขามีความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องทำ และดังนั้นการกำหนดความดีในรูปแบบของกลุ่มนักสังขนิยมเชิงจริยธรรมในแง่นี้ จึงถือได้ว่าเป็นการกำหนดที่ไร้เหตุผล เหตุเพราะสังขนิยมเชิงจริยธรรมไม่ได้ให้เหตุผลว่าด้วยความจำเป็นเชิงบังคับที่กำหนดว่ามนุษย์ต้องมีศีลธรรม

สุนิยมในฐานะอาการเมาเรือ

อาการเมาเรือ หมายถึง สภาพอาการเมาที่เกิดจากการทำงานอย่างไม่สมดุลของประสาททรงตัว ซึ่งเกิดจากการได้รับแรงกระตุ้นมากเกินไป เช่น การนั่งเรือในสภาพที่กำลังโคลงเคลงไปตามลูกคลื่น ในเวลานานเกินไป ทำให้เกิดอาการวิงเวียนศีรษะ คลื่นไส้ และอาเจียน (สุจิตรา ประสานสุข, 2553) ในขณะที่ผู้ที่รับเอาสุนิยมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันนั้น ก็มีลักษณะอาการที่ร่างกายไม่สามารถรักษาสภาพสมดุลได้ นั่นก็คือ มีความผิดปกติทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่ง Nietzsche เองก็เรียกสภาพอาการนี้ว่า “สถานะทางพยาธิวิทยาระดับกลาง” (an intermediary pathological state) (Nietzsche, 2017, หน้า 20) อย่างไรก็ดี ด้วยลักษณะอาการนี้มีความเกี่ยวเนื่องกันโดยตรงกับความผิดปกติที่เกิดจากความผิดพลาดในการเลือกทางเลือกทางปรัชญา ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากการพิจารณาอย่างรอบคอบไปแล้ว ดังนั้นมันจึงควรได้รับการพิจารณาว่ามีความร้ายแรงกว่าอาการผิดปกติทางจิตชั่วคราวแบบทั่ว ๆ ไป โดยมีสาเหตุที่เชื่อว่ามาจากกิจกรรมการสำรวจทางปัญญาอย่างมีเหตุผล แต่มาจากการรู้สึกอ่อนเพลีย/ย่อท้อต่อชีวิต และความสุดโต่งด้านกระบวนการด่วนสรุป โดยที่ระดับความสุดโต่งนั้น สามารถประเมินได้จากข้อสรุปที่ว่า ชีวิตนี้ช่างไม่มีค่าเอาเสียเลย

ผู้ป่วยจากโรคนี้ส่วนใหญ่ แม้ว่าพวกเขาจะกระเจิงสนทนากับประเด็นคำถามทางปรัชญา แต่พวกเขาก็ไม่ได้มีความจริงจังในการวิเคราะห์เพื่อหาความถูกต้องในแนวคิดดังกล่าวนี้ ที่เป็นเช่นนั้น ก็เนื่องจากว่าผู้ป่วยเหล่านี้ อาจไม่ได้รับการฝึกอบรมในด้านตรรกะและเหตุผลมาตั้งแต่แรก และดังนั้น การคาดหวังให้พวกเขาตั้งคำถามความหมายชีวิตอย่างมีเหตุผลนั้น จึงเป็นสิ่งที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้เอง Nietzsche จึงมองสุนิยม ในฐานะที่เป็นลักษณะอาการที่ควร “รับมือ/เอาชนะ” (overcome) (Ponders, 2021) การกล่าวเช่นนั้น ไม่ได้มีความประสงค์ที่จะดูถูกดูแคลนสามัญชนคนรากหญ้า ผู้ที่กำลังประสบกับอาการของโรคนี้ และอีกทั้ง การที่จะคาดหวังให้ผู้คนทั้งโลกมีความสามารถในการคิดให้เหมือนกับบรรดานักวิชาการสายปรัชญาในทุก ๆ มิติชีวิต โดยที่ไม่ต้องได้รับการฝึกฝนอบรมด้านปรัชญานั้น ย่อมเป็นอะไรที่มีลักษณะฝืนกลางวันยิ่งนัก อันที่จริงเราสามารถจะกล่าวต่อไปได้ว่า ไม่มีหลักสูตรเรียนในระดับมหาวิทยาลัยหลักสูตรไหนที่สามารถช่วยให้เรารับมือกับประเด็นปัญหาลักษณะนี้อยู่ตลอดเวลาได้ ยิ่งไป

กว่านั้น ถ้าคนที่ประสบปัญหานี้ ไม่มีแนวโน้มที่จะรับมือกับปัญหานี้ด้วยแล้ว การปล่อยให้เขาดำเนินไปตามกระบวนการดังกล่าวด้วยตัวเองนั้น อาจทำให้อาการของโรคกำเริบเพิ่มขึ้นก็ได้ แทนที่มันจะบรรเทาลง อีกทั้งหากเขากำลังต่อสู้/ดิ้นรนกับความรู้สึกว่าชีวิตไร้ความหมายและหมดหนทางด้วยแล้ว การสาธิตศัพท์แสงแห่งวิชาการปรัชญา (academic jargon) เข้าใส่กัน มันคงไม่ใช่แนวทางที่ดีที่สุดแน่ ๆ ด้วยเหตุนี้ เราต้องให้ความพยายามกับการแก้ปัญหาอย่างระมัดระวัง ด้วยการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เพื่อเป็นทางให้กับเส้นทางที่ถูกต้อง ซึ่งข้อเท็จจริงที่ Nietzsche มองปัญหานี้ว่าเป็นสภาพอาการทางพยาธิวิทยานั้น เขาเองก็เข้าใจดีว่า ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ และดังนั้น เราในฐานะผู้ที่พยายามจะแก้ปัญหา จึงไม่ควรมีความรู้สึกที่จะโกรธเคืองเมื่อพบเห็นผู้ป่วยโรคนี้

อารยธรรมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ เป็นมากกว่าสาเหตุแห่งอาการเมาเรือ และการตกคลอง

ศาสตราจารย์แพทย์หญิง สุจิตรา ประสานสุข ได้นำเสนอสาเหตุแห่งอาการเมาเรือว่า เกิดจากสภาพแวดล้อมและผู้นั่งเรือเอง กล่าวคือ ความแรงของคลื่นที่ทำให้เรือโคลงเคลง และอาการท้องไส้ปั่นป่วนของผู้นั่งเรือ (2553) ในแง่นี้ หากเปรียบเทียบอาการเกลียดชังชีวิตหรือการมองว่าชีวิตไร้ความหมายกับอาการเมาเรือแล้ว อาการเกลียดชังชีวิตก็ย่อมเกิดขึ้นได้ด้วยสาเหตุ ดังนั้น จำเป็นที่เราต้องตั้งคำถามกับสาเหตุของอาการดังกล่าว Phenix (1964, หน้า 5, อ้างใน Ponders, 2021) ได้แสดงทรรศนะว่าด้วยสาเหตุแห่งการมองชีวิตว่าไร้ความหมายว่า มีที่มาจาก (1) ความนิยมวิพากษ์วิจารณ์และการระแวงสงสัยในทุกสิ่ง (เช่น กิจกรรมที่เกิดขึ้นกับการเรียนการสอนในภาควิชาปรัชญา) (2) ความพยายามสร้างบุคลิกวิปลาส (depersonalisation) และความซับซ้อนทางสังคมที่ขยายวงกว้าง (อันมีความพยายามทำทุกสิ่งอย่างให้เป็นอุตสาหกรรมและทำให้เกิดความแปลกแยกเป็นสาเหตุ) (3) การถูกรอบงำด้วยองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารซึ่งมีจำนวนมหาศาล และ (4) การเปลี่ยนแปลงที่ก้าวกระโดด (ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกความไม่ยั่งยืนที่คงทนและการขาดความปลอดภัย) ซึ่งทั้งหมดนี้มีที่มาจากการถูกกดดันให้ดำเนินตามความต้องการของอารยธรรมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ (modern industrial civilisation) นอกจากองค์ประกอบทั้งสี่องค์ประกอบเหล่านี้ มีอิทธิพลในการเพิ่มอัตราความรู้สึกว่าชีวิตไร้ความหมายและขาดความสำคัญแล้ว ยังมีผลต่อการเพิ่มจำนวนขึ้นของอัตราการฆ่าตัวตาย โรคซึมเศร้า และการข่มเหงรังแกกันในสังคม ท่ามกลางความนิยมประยุกต์เอา**สุนยนิย**มาใช้ในชีวิตประจำวัน องค์ประกอบทั้งสี่ข้างต้นก็พบได้โดยง่าย อีกทั้งปรากฏการณ์ดังกล่าว สามารถมองเห็นได้ชัดเจนดีมากกว่าในปัจจุบันนี้ เมื่อเทียบกับในหลายทศวรรษที่ผ่านมา

ผลจากการถูกโรคนี้เล่นงานนั้น สามารถพบเห็นได้จากการที่มีผู้คนพยายามที่จะหลีกเลี่ยง “ภาระอันปวดกบาล” (the burden of consciousness) โดยมีที่มาจากการได้รับผลกระทบจาก “ข้อมูลความรู้ขนาดมหึมา” (overabundance of knowledge) ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากผู้ป่วยเหล่านี้มองเห็นสังคมโลกในแง่ของการเป็นภาระที่ต้องหลีกเลี่ยง ผลจากการต้องการหลบหนีจากโลกนี้และหลีกเลี่ยงผู้คนนั้น ทำให้ความรู้สึกของคน ๆ หนึ่งว่าเขาต้องทำหน้าที่อะไรบางอย่างต่อชุมชนต้องหมดไป ประจวบกับพฤติกรรม

ของการชอบที่จะอยู่คนเดียวในที่ที่ไม่มีผู้คนนั้น ทำให้ผู้ป่วยเหล่านี้ต้องเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีสารสนเทศ แทน ในแง่การทำความรู้จักกับคนดังในวงการบันเทิงทำได้ดีกว่าการทำความรู้จักกับเพื่อนบ้าน

ว่าด้วยความเข้าใจการมีชีวิตอยู่ หรือการมีอยู่ของมวลมนุษย์นั้น ย่อมมีความแตกต่างไปจากการมีอยู่ของสรรพสิ่งอื่น อนึ่งก็เนื่องจากว่าคุณค่าของสรรพสิ่งอื่นนั้น มีอยู่น้อยกว่าคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ในแง่การมีอยู่ของเรือสปีดโบ้ทย่อมแตกต่างไปจากการมีอยู่ของผู้คนบนเรือหรือการมีอยู่ของแม่น้ำเจ้าพระยา เพราะฉะนั้นการอธิบายการมีอยู่ของผู้คนในลักษณะที่เหมือนกับการมีอยู่ของสรรพสิ่งอื่นนั้น เป็นการอธิบายที่ขาดความเข้าใจโครงสร้างพื้นฐานแห่งคุณค่าความเป็นมนุษย์อย่างมาก ในประเด็นดังกล่าวนี้ ศาสตราจารย์ William Large ได้เสนอความเห็นไว้และสามารถสรุปใจความสำคัญของความเห็นดังกล่าวไว้ว่า การเปรียบเทียบการมีอยู่ของมนุษย์ว่าเหมือนกับการมีอยู่ของสรรพสิ่งอื่นทั่ว ๆ ไป นั้น เป็นการสร้างความงงววย (confusion) ให้เกิดขึ้น อันที่จริงการมีอยู่ของบุคคลคนหนึ่ง ย่อมไม่เหมือนกันกับการมีอยู่ของแก้วน้ำใบหนึ่ง อย่างไรก็ตามแม้ว่าคน ๆ นี้มีโอกาสที่จะถูกมองให้เป็นแก้วน้ำ แต่นั่นก็ไม่ได้ไปทำลายข้อเท็จจริงที่ว่า คน ๆ นั้นจะเป็นแก้วน้ำจริง ๆ กล่าวคือ อารมณ์ของมุมมองของแต่ละคนนั้น มีไม่มากพอที่จะเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงที่ว่า ระหว่างเขาและน้ำในแก้วใบนั้นนั้น ย่อมมีความแตกต่างอยู่มากได้ แม้ว่าจะได้รับการยืนยันด้วยลมปากก็ตาม กล่าวคือ ต่างคนต่างก็สามารถมีผลลัพธ์จากการมองเห็นสิ่งเดียวกันอย่างแตกต่างกันได้ นั่นก็เพราะข้อเท็จจริงพื้นฐานที่ว่า เราต่างก็มีอัตลักษณ์แห่งมุมมองที่ต่างกัน และการมีอยู่ของเรา (ไม่ว่าในฐานะใดในมุมมองใครก็ตาม) นั้น เป็นการพิสูจน์การมีอยู่ของเรา นั่นก็คือ เราไม่มีอยู่จริงถ้าคนอื่นมองไม่เห็นเรา ในแง่นี้ เราจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงที่จะไม่สูงส่งกับใครคนอื่น/ความเป็นอื่นได้ (inscape of the Other) และดังนั้น เราจะรู้สึกว่ายู่คนเดียวจริง ๆ ก็ต่อเมื่อความเป็นอื่นไม่มีอยู่จริง (ซึ่งเป็นไปไม่ได้) (Large, 2008, หน้า 34 และ 118)

สังคมใด ๆ จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานการคิดว่าด้วย*สัจธรรม* อันหมายถึง องค์ประกอบใด ๆ ที่สังคมได้ให้ความสำคัญมากที่สุด อันจะนำมาซึ่งความดีงามมาให้ หลังจากที่คุณค่า/กรอบคิดเหล่านี้ ได้ถูกกำหนดขึ้นแล้ว พูดได้ว่ากรอบคิดเหล่านี้ เป็นฐานรากให้กับการพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างก็ว่าได้ อย่างไรก็ตาม *สัจธรรม*ดังกล่าวนี้ถูกเชื่อว่าเป็นหน้าที่ทางศีลธรรมที่คน ๆ หนึ่งต้องพึงกระทำให้เกิดขึ้นในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และต่อมาถูกพิจารณาว่าเป็น*เครื่องมือ*สำคัญในการหลอมรวมผู้คนให้เป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ โดยที่แรงกระตุ้นที่ทำให้ผู้คนยึดมั่นในหลักความเชื่อเดียวกัน ก็คือ ข้อเท็จจริงที่ว่า *สัจธรรม*ข้อนี้มีคุณค่าสูงส่ง และดังนั้นจึงถือว่าเป็นความดีที่ถูกปรารถนา และให้ประโยชน์ไม่ในหนทางใดก็หนทางหนึ่ง ไม่ว่าผู้ที่ปฏิบัติตามเองไม่สามารถที่จะอธิบายอย่างมีหลักการก็ตาม ในทางกลับกันถ้า*สัจธรรม*ข้อนี้ถูกนำเสนอว่าเป็น*อันตราย*ต่อปัจเจกและสังคมแล้ว แรงกระตุ้นในการยับยั้งในศีลธรรมก็จะไม่เกิดขึ้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในประเด็นนี้ ก็คือ สังคมใด ๆ ที่เอา*ศีลธรรมเชิงปรนัย* (Objective morality) ออกจากการดำเนินชีวิต ความเกรงกลัวการถูกละเมิดในโลกหลังความตาย หรือความเกรงกลัวอำนาจเหนือมนุษย์ ก็จะไม่เกิดขึ้น เช่นเดียวกันนี้ความเกรงกลัวการถูกละเมิดโทษจากการฆ่าตัวตายก็ไม่เกิดขึ้น ดังนั้นความกลัวการถูกละเมิดโทษในโลกหน้าหาได้มีความสำคัญใด ๆ แล้ว โดยจะถูกแทนที่ด้วยการเกิดขึ้นซึ่งข้อ

สงสัยด้านความดี/ความชั่ว อันเป็นการเปิดช่องโหว่ให้คน ๆ หนึ่งต้องพลาดในอะไรบางอย่างที่สำคัญ ๆ ไป ข้อเท็จจริงที่ว่า โลกแห่งความตายไม่มีอยู่จริง ย่อมมีผลต่อการไม่ให้ความสำคัญกับความยุติธรรม (จะทำให้ความดีกันไปทำไมในเมื่อไม่มีผลประโยชน์อะไรตอบแทน?) การเสียสละชีวิต เวลา และทรัพย์สิน ก็จะไม่เกิดขึ้น ดังนั้น คน ๆ หนึ่งสามารถใช้ชีวิตอย่างไรก็ได้ตามที่ตัวเองประสงค์อย่างไรชอบเขตและข้อจำกัด เพราะสุดท้ายแล้ว ความผิดทุกสิ่งทุกอย่างที่คน ๆ หนึ่งกระทำก็ได้เป็นสิ่งที่ต้องรับผิดชอบไม่ ด้วยเหตุนี้ ในเมื่อความผิดพลาดทุกอย่าง มันไม่สำคัญแล้ว ทำไมถึงต้องกังวลว่าจะทำผิดด้วย?

จากการที่โลกสมัยใหม่มีความพยายามที่จะเอาศีลธรรมเชิงปรนัยออกจากการดำเนินชีวิต ทำให้ประเด็นทางศีลธรรม เถกเช่น การทำแท้ง การฆ่าตัวตาย ประเพณีวัฒนธรรม จรรยาบรรณ หรือ แม้กระทั่งเพศสภาพ ต่างก็ถูกนำมาพิจารณาใหม่ และทำให้เกิดทฤษฎี/ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวนี้มีอยู่อย่างหลากหลาย และนำมาซึ่งความแตกแยกกันที่สุดในที่สุด ด้วยเหตุผลที่ว่าหากผู้คนไม่สามารถมีความเห็นที่ลงรอยกันว่าด้วยประเด็นพื้นฐานแล้ว การคาดหวังให้สังคมเห็นพ้องต้องกันในประเด็นที่ซับซ้อนกว่านั้น ย่อมเป็นไปได้ยาก ถ้าประเพณีวัฒนธรรมหนึ่ง (ซึ่งทำหน้าที่หลอมรวมผู้คนในสังคมเข้าด้วยกัน) ถูกทอดทิ้ง และถูกแทนที่ด้วยการมุ่งเน้นไปที่ความคิดว่าด้วยศีลธรรมที่คลุมเครือแล้ว การคาดหวังให้บรรทัดฐานทางศีลธรรมของสังคมหนึ่ง ๆ ดำเนินไปในทางเดียวกันนั้น คงเป็นไปได้ยาก

ญาณวิทยาที่รอคอย: วิธีแก้ปัญหา

ท่ามกลางการขยายตัวขึ้นของแนวคิด*สัจนิยม* โลกใบนี้ถูกมองว่าเป็นสถานที่ที่ครอบงำและมีลักษณะสับสนมากประจวบกับมีหลายสิ่งหลายอย่างเกิดขึ้นพร้อมกัน และนั่นทำให้การกำหนดทิศทางเพื่อการเริ่มต้น*ค้นหาความหมาย*นั้น จึงเป็นเรื่องยาก อย่างไรก็ตามชีวิตเราจำเป็นต้องเดินหน้าต่อไปได้ด้วยกรอบคิดที่สามารถแทนที่*สัจนิยม* ซึ่งเป็นญาณวิทยา (Epistemology) ที่สังคมต้องการ

การเชื่อในอำนาจที่เหนือกว่ามนุษย์ หาได้เป็นความเชื่อที่ไร้เหตุผล กล่าวคือ เป็นความเชื่อที่มีมาติดตัวมนุษย์ทุกคน กล่าวได้ว่า เป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ที่ต้องเชื่อในสิ่งนี้ ความเชื่อว่ามีมนุษย์ไม่ได้มีเพียงร่างกายและจิตใจเท่านั้น แต่มีจิตวิญญาณที่ทำหน้าที่ในการกำหนดบทบาทมนุษย์ในฐานะตัวแทนของพระเจ้านั้น เป็นความเชื่อสัญชาตญาณที่มีมาตั้งแต่เด็ก (Bloom, 2007, หน้า 147) นั่นหมายความว่าสถานะดั้งเดิมแห่งความเป็นมนุษย์ คือสถานะที่พิจารณาว่ามนุษย์ถูกสร้างมาด้วยพลังเหนือมนุษย์ พลังบางอย่างที่สร้างมนุษย์มาด้วยจุดประสงค์ทางศีลธรรม และด้วยชุดความคิดชุดนี้แหละ ทำให้โลกใบนี้มีความเจริญรุ่งเรืองด้านอารยธรรม (Ponders, 2021)

ศีลธรรมที่ญาณวิทยาชุดนี้ยึดมั่น ควรเป็นศีลธรรมเชิงปรนัย (Objective morality) กล่าวคือ ข้อเท็จจริงที่ว่า แรงงานต่างชาติมีความผิดเพราะไปข่มขืนหญิงสาวบนถนนระหว่างทางที่เธอกลับบ้านมีความผิดนั้น เป็นความผิดเชิง*ปรนัย*ทางศีลธรรม หมายถึง เป็นความผิดที่ไม่่ว่าจะชนชาติไหนในโลกต่างก็มองว่าเป็นความผิด ในอีกแง่หนึ่งก็คือ เป็นการวินิจฉัยที่ไม่ได้รับอิทธิพลจาก*ความรู้สึกหรือความคิดเห็นส่วนตัว* หรือ อยู่ “ภายนอก” ความสามารถในการวินิจฉัยส่วนบุคคลซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด ผลของการ

วินิจฉัยแรงงานต่างชาติดังข้างต้นว่ามีความผิดนั้น เหมือนกับการวินิจฉัยผลบวกทางคณิตศาสตร์ (2+2=4) ที่ไม่ว่าจะมีวิธีการคิดในรูปแบบไหนหรือใครเป็นคนคิดต่างก็นำมาซึ่งผลลัพธ์เดิม โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของเราที่มีต่อคำตอบเหล่านั้นเลย แม้ว่าคนทั้งโลกจะเห็นพ้องต้องกันว่าการข่มขืนผู้หญิงคนนี้มี ความถูกต้องตามหลักศีลธรรมก็ตาม

เนื่องจากว่าศีลธรรมเชิงปรนัยอยู่ “ภายนอก” ตัวเรา ดังนั้นหน้าที่ต่อไปของญาณวิทยาชุดนี้ ก็คือ การกำหนด “ฐานราก” กล่าวได้ว่า ในเมื่อศีลธรรมเชิงปรนัยไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการวินิจฉัยของเราซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดแล้ว ดังนั้นญาณวิทยาชุดนี้ก็จะพยายามหาคำตอบให้กับคำถาม เฉกเช่นที่ว่า แล้วศีลธรรมเชิงปรนัยมีที่มาจากที่ไหน? หรือ *สาระและแก่นแท้ของมันเป็นอย่างไรวะ?* ข้อพิจารณาจากสาขาวิชาปรัชญา กำหนดให้ประเด็นปัญหาเรื่องนี้เป็น *ภววิทยา* (Ontology) ซึ่งศึกษาเรื่องสภาวะแห่งสิ่ง เป็นอยู่/สิ่งมีอยู่ (Being state)

รับมือกับทางสองแพร่งของยูไรโพร

การสืบสาวทางภววิทยาเสนอให้เห็นว่าความเป็นปรนัยของศีลธรรมนั้น มีที่มาจากกรอบคิดที่ว่า มันมาจากการกำหนดของพระเจ้า (God) นั่นแสดงว่า การมีอยู่ของศีลธรรมเชิงปรนัยแสดงให้เห็นถึงการมีอยู่ของพระเจ้า ด้วยเหตุนี้การถกเถียงกันของกลุ่มปราชญ์กรีกโบราณ เฉกเช่น ยูไรโพร (399 ปีก่อนคริสตกาล) นั้น จึงเป็นการถกเถียงที่ว่า *สิ่งที่ถูกกำหนดว่าดีทางศีลธรรมนั้น เป็นเพราะสิ่งนั้นถูกพระเจ้าทรงบัญชา* หรือ *เหตุที่พระเจ้าทรงบัญชาก็เพราะสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ดีทางศีลธรรม?* หาได้เป็นข้อถกเถียงเกี่ยวกับการมีอยู่ของพระเจ้าไม่ (เฉกเช่น ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มนักปราชญ์สมัยใหม่ ผู้ซึ่งอ้างตนว่าเป็นผู้นิยมปรัชญากรีก)

อย่างไรก็ตาม ข้อสงสัยของยูไรโพรข้างต้น ได้สร้างความสับสนงวยให้กับกระบวนการวินิจฉัยศีลธรรมอยู่ไม่น้อย กล่าวคือ มันสร้างข้อจำกัดให้ผู้คนเลือกที่จะเชื่อว่า (ก.) ศีลธรรมถูกกำหนดโดยพระบัญชาของพระผู้เป็นเจ้า หรือไม่ก็ (ข.) ศีลธรรมอยู่ภายนอกพระบัญชาของพระองค์

ก. ถ้าศีลธรรมถูกกำหนดโดยพระบัญชาของพระผู้เป็นเจ้าแล้ว ดังนั้นสิ่งที่ถูกกำหนดว่าเป็นสิ่งที่ดีทางศีลธรรมนั้นก็เพราะพระเจ้าบัญชา ซึ่งเข้าใจต่อได้ว่าอะไรก็ตามที่พระเจ้าบัญชาล้วนเป็นสิ่งที่ดี ในแง่ที่พระเจ้านั้นมีอำนาจสูงสุดในการกำหนดเกณฑ์สมบูรณ์แห่งการตัดสิน ถ้าเป็นเช่นนั้นการตัดสินว่าอะไรดีหรืออะไรไม่ได้เกิดขึ้นตามอำเภอใจของพระเจ้า (สิ่งที่ดีในสายตามนุษย์อาจไม่ดีในสายตาของพระเจ้า) ดังนั้นเราในฐานะมนุษย์จึงไม่สามารถตัดสินความดี/ความชั่วโดยอาศัยการมองศีลธรรมอย่างเป็นปรนัยได้เลย เพียงเพราะพระเจ้าติดฉลาก “ความดี/ความชั่วร้าย” อย่างอำเภอใจแล้ว ดังนั้น จึงไม่มีการกระทำใดที่มีความผิด/ถูกทางศีลธรรมอย่างแท้จริง

ข. ถ้าสิ่งที่พระเจ้าสั่งเป็นเพราะพระเจ้ารู้ว่าเป็นสิ่งที่ดีแล้ว แสดงว่าสิ่งนั้นมันดีโดยแก่นแท้ของมันเอง และดังนั้นพระเจ้าจึงหาได้เป็นศูนย์กลางการวินิจฉัยไม่ หรือรากฐานการวินิจฉัยไม่ได้อ้างอิงถึงพระเจ้า และทำให้ประเด็นทางศีลธรรมจึงมีลักษณะอยู่ “นอกเหนือ” พระเจ้า กล่าวต่อได้ว่า มาตรฐานทาง

ศีลธรรมบางอย่างอยู่นอกเหนือและเป็นอิสระจากคุณลักษณะของพระเจ้า และทำให้แม้กระทั่งพระเจ้าเองก็ต้องใช้ชีวิตอยู่ภายใต้มาตรฐานนี้ แน่แน่นอนว่าการอ้างเช่นนี้มีนัยยะในการอ้างต่อไปว่า พระเจ้าไม่ได้ทรงพละนาฏภาพอย่างแท้จริง หรือเป็นอิสระจากสิ่งอื่น

เราจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นตัวเลือกที่หนึ่งหรือที่สอง ต่างก็ปูแนวทางให้เข้าใจได้ถึงความขาดความเข้าใจในคุณลักษณะของความเป็นเจ้าของศีลธรรมเชิงปรนัยของพระเจ้า และดังนั้น ญาณวิทยาชุดใหม่นี้ จึงต้องสามารถต่อการกับการถูกเลือกบังคับระหว่างอย่างใดอย่างหนึ่งจากสองตัวเลือกข้างต้นนี้ กล่าวคือ ญาณวิทยาชุดนี้ต้องนำเสนอตัวเลือกที่สามให้ผู้คนที่ได้พิจารณา

กรอบคิดของญาณวิทยาชุดนี้ว่าด้วยพระเจ้านิยามว่าคุณลักษณะข้อหนึ่งของพระเจ้าเป็นเจ้าก็คือ คุณลักษณะแห่งความดี ดังนั้นพระองค์ต้องมีความมั่นคงทางศีลธรรม พระเจ้าต้องไม่เป็นผู้ซึ่งเปลี่ยนใจตัดสินความดี/ความชั่วโดยอำเภอใจ แต่พระองค์จะทรงสั่งใช้ให้กระทำในสิ่งที่ดีเสมอ เพราะอุปนิสัยและคุณลักษณะของพระองค์คือความดี ประการต่อมาก็คือ มาตรฐานทางศีลธรรมมีอยู่จริงได้ โดยไม่ได้อยู่ภายนอกปริมณฑลแห่งการควบคุมของพระเจ้า ในทางกลับกันมาตรฐานชุดนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของพระเจ้า เหนือ เช่น ความยุติธรรม ความเมตตา หรือความดีของพระเจ้าที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น (เนื่องจาก โดยแก่นแท้ของคุณลักษณะของพระเจ้าแล้วพระองค์ดีและสมบูรณ์) กล่าวโดยสรุป ญาณวิทยาชุดนี้มองว่า มาตรฐานทางศีลธรรม ซึ่งถูกนำมาใช้ตัดสินการกระทำของมนุษย์นั้น ไม่มีวันถูกนำมาใช้โดยอำเภอใจ (โดยพลการ) ของพระเจ้าได้ อีกทั้งมาตรฐานเองก็ทำได้อยู่ภายนอกความเป็นพระเจ้าไม่ หากแต่มันจำเป็นที่จะต้องดำเนินไปตามคุณลักษณะความดีของพระเจ้า

กรอบคิดที่ว่าจำเป็นที่พระเจ้าจะต้องดีอย่างสมบูรณ์นั้น ได้สื่อให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่ว่า มาตรฐานทางศีลธรรมที่อ้างอิงถึงคุณลักษณะของพระเจ้านั้น จะต้องประกอบด้วยมาตรฐานทางศีลธรรมที่สมบูรณ์และไม่พลการ นั้นหมายความว่า การวินิจฉัยการข่มขืนผู้หญิงข้างถนนว่ามีความผิดทางศีลธรรมนั้น เป็นการวินิจฉัยที่ไม่ได้เกิดขึ้นตามอำเภอใจ เพราะมันเป็นการวินิจฉัยที่เกิดจากมาตรฐานทางศีลธรรมที่เป็นปรนัย และที่สำคัญมันไม่ได้หมายความว่า พระเจ้าจะต้องอยู่ภายใต้การบังคับบัญชา หรือต้องประพฤติดนให้เชื่อฟังมาตรฐานศีลธรรมชุดนี้ เพราะการประพฤติดนอย่างมีศีลธรรมนั้น มีอยู่ในคุณลักษณะของพระองค์ กล่าวคือ มันเป็นส่วนหนึ่งของคุณลักษณะของพระองค์ และดังนั้นมาตรฐานนี้จึงไม่ได้อยู่ภายนอกพระองค์แต่อย่างใด ข้อกล่าวอ้างชุดนี้สามารถถูกสรุปในลักษณะความสัมพันธ์เชิงตรรกะ ได้ดังนี้

ข้อตั้ง 1: โดยธรรมชาติแห่งคุณลักษณะของพระเจ้าแล้ว พระองค์ดีอย่างสมบูรณ์

ข้อตั้ง 2: มันจำเป็นที่มาตรฐานทางศีลธรรมต้องขึ้นอยู่กับพระเจ้า

ข้อสรุป: ดังนั้น มาตรฐานทางศีลธรรม (ที่ออกโดยพระเจ้านั้น) จำเป็นที่จะต้องดีอย่างสมบูรณ์

ในแง่นี้ การวินิจฉัยการกระทำของมนุษย์ว่าดีหรือไม่ดีเชิงศีลธรรมเพียงไรนั้น เป็นการวินิจฉัยที่ดำเนินไปตามมาตรฐานทางศีลธรรม ซึ่งเป็นมาตรฐานทางศีลธรรมที่เป็นอนุพันธ์แห่งความประสงค์ของพระเจ้า ที่ถูกแสดงออกผ่านพระบัญชาของพระองค์ และการบัญชาของพระเจ้านั้น เป็นการบัญชาที่ไม่ได้ขัดแย้งกับคุณลักษณะของพระองค์ เช่น ยุติธรรม ใจกว้าง สมบูรณ์แบบ ชาญฉลาด บริสุทธิ์ เป็นต้น ดังนั้น

คำบัญชาชุดใด ๆ ก็ตาม (หมายถึง คำสั่งใช้และคำสั่งห้าม) ที่ออกโดยพระเจ้า จึงเป็นคำบัญชาที่ดีต่อมนุษย์ ไม่ว่ามนุษย์ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยสติปัญญาอันมีข้อจำกัดของมนุษย์ก็ตาม การตอบคำถามที่ดีที่สุดให้กับคำถามที่ว่า เราจะรู้ได้อย่างไรว่าอะไรดี/ไม่ดีสำหรับเรา? ก็คือ การอ้างอิงไปยังการให้คำจำกัดความแห่งความดี กล่าวคือ พระเจ้าเป็นผู้กำหนดอะไรดี/ไม่ดีสำหรับมนุษย์ด้วยพยานภาพแห่งความรู้ของพระองค์ ดังนั้น การเข้าถึงองค์ความรู้ว่าด้วยสิ่งที่ดีและไม่ดีต่อเรานั้น ก็คือ การทำความเข้าใจคำบัญชาของพระเจ้านั่นเอง ซึ่งภาระหน้าที่ต่อไปของญาณวิทยาชุดนี้ ก็คือ การให้ความพยายามกับการศึกษาว่า คำบัญชาที่ถูกนำมาอ้างว่าเป็นคำบัญชาของพระเจ้าที่หาได้นั้น มีคุณลักษณะอย่างไร

คุณสมบัติอีกประการหนึ่งของญาณวิทยาชุดใหม่ที่มาแทนที่สุญนิยม ก็คือ การพิจารณาว่าชีวิตของมนุษย์มีความหมาย โดยที่กระบวนการพิจารณาความหมายชีวิตในครั้งนี้ มีส่วนในการกำหนดกรอบคิดและแนวทาง/โครงสร้างการดำเนินชีวิต ทำให้เข้าใจได้ว่า คุณสมบัติของญาณวิทยาประการต่อไป ก็คือ ต้องสามารถนำเสนอแนวทางการดำเนินชีวิตมาให้มนุษย์ใช้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจนกระทั่งเสียชีวิตไปได้ ในแง่นี้ ญาณวิทยาชุดนี้ ต้องไม่เพียงกำหนดศีลธรรมให้มีลักษณะเหมือนข้อเท็จจริงทางคณิตศาสตร์ (ซึ่งเป็นปรนัย) เท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญกับการประพัตินปฏิบัติตามข้อกำหนดด้วย หรือความรู้สึกที่ว่าคน ๆ หนึ่งมีภาระผูกพันหรือหน้าที่ทางศีลธรรม ในอีกแง่หนึ่งก็คือ ความรู้สึกที่ว่า มีบางสิ่งที่เราควรทำและบางสิ่งที่เราไม่ควรทำ (*ought & ought not*) ซึ่งอะไรควรและอะไรไม่ควรทำในแง่นี้ ถูกกำหนดโดยสิ่งที่มียู่อ้างหนึ่ง (Being) ที่อยู่ภายนอกความเป็นเรา โดยที่ลักษณะการใช้ภาษาทางศีลธรรมในลักษณะนี้ นำเสนอให้เห็นว่า ความจริงทางศีลธรรมอยู่นอกเหนือชีวิตหรือโลกของเรา ทำให้ “ลักษณะพื้นฐานของภาษาทางศีลธรรม เสนอนัยยะแห่งความเป็นสากลและภายนอก [มนุษย์]” (Markham, 2010, หน้า 34)

อย่างไรก็ดี ย่อมเป็นการดีมาก หากมีการระบุถึงรายละเอียดการใช้ชีวิตของผู้คนในยุคก่อน ๆ ที่ผ่านมา (หมายถึง ผู้คนซึ่งนำเอาแนวทางการดำเนินชีวิตนี้มาประยุกต์ใช้) เนื่องจากว่า หากมนุษย์ยุคนั้นสามารถเอาแนวทางการใช้ชีวิตชุดนี้มาประยุกต์ใช้ได้ นั่นแสดงว่า อย่างน้อย ๆ ในทางทฤษฎีแล้ว มนุษย์คนที่เหลือที่มีชีวิตหลังจากพวกเขาก็สามารถทำได้ แต่ถ้าญาณวิทยาไม่มีการนำเสนอตัวอย่างการประยุกต์ใช้แนวทางการดำเนินชีวิตดังกล่าวโดยมนุษย์ยุคก่อน ๆ แล้ว ญาณวิทยาชุดนั้นก็จะถูกนำมาใช้เป็นข้ออ้างอย่างเสียดสีต่อได้ว่า ไม่มีความเหมาะสมกับความเป็นมนุษย์ และการดำเนินชีวิตตามแนวทางที่กำหนดนั้น จึงเป็นเพียงแค่ความฝันลม ๆ แล้ง ๆ เท่านั้น อย่างที่ Shafer-Landau (2005) เสนอไว้ข้างต้น ยิ่งไปกว่านั้น กระบวนการอธิบายความหมายชีวิต ในทฤษฎีของญาณวิทยาชุดนี้ จะต้องปูทางให้เกิดมุมมองความเห็นที่เห็นว่า ชีวิตมีความท้าทายและน่าตื่นเต้น ด้วยเหตุนี้ กรอบคิดชุดนี้ จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นกับการมองว่า ชีวิตหาได้เป็นอย่างอื่นไม่นอกจากบททดสอบ

การมองชีวิตในฐานะบททดสอบ ทำให้เกิดการสร้างคำอธิบายให้กับคำถามที่ว่า เหตุใดชีวิตนี้จึงต้องประกอบไปด้วยความทุกข์ ความสุข โรคภัยไข้เจ็บ ความร่ำรวย ความยากจน ความดี ความชั่ว ความมีดม และแสงสว่าง ปะปนกันไป? บททดสอบสามารถทำให้เราเข้าใจสาระและแก่นแท้ของชีวิตเราได้ ทำ

ให้เราสำนึกได้ว่า เราควรพฤติกรรมตามแนวทางการดำเนินชีวิตหรือตามอารมณ์ใฝ่ต่ำของเรา ความจริงก็คือ เราไม่สามารถชื่นชมสิ่งดี ๆ โดยปราศจากมโนสำนึกถึงความชั่วร้ายได้ หรือตระหนักถึงคุณค่าของการมีสุขภาพดีโดยไม่ประสบกับโรคร้ายไข้เจ็บได้ แน่นอนว่า การใช้ชีวิตในฐานะดำเนินตามกิจกรรมบททดสอบนั้น จะต้องอาศัยวินัยในการควบคุมตนเองและความอดทน ดังนั้น กิจกรรมการอดอาหารหรือเครื่องดื่มควรถูกจัดให้เป็นกิจกรรมพื้นฐาน และเป็นองค์ประกอบหลักของแนวทางการดำเนินชีวิตแนวทางนี้ รวมถึงการละเว้นจากการพูดจาไม่ดีและการกระทำอันไม่เหมาะสม เนื่องจากมันเป็นสาระสำคัญแห่งจุดประสงค์ของการอดอาหาร ไม่ว่าจะเป็นการพูดความจริง หรือการรักษาสัญญา หรือการเติมเต็มความไว้วางใจ หรือการเคารพพ่อแม่/บุพการี หรือการยืนหยัดอยู่กับความยุติธรรม แม้ว่าอาจจะต้องขัดแย้งกับครอบครัวหรือตนเอง คือ ลักษณะสำคัญของผู้ที่ถือเอาญาณวิทยาชุดนี้มาใช้

ข้อเท็จจริงของชีวิตอีกประการหนึ่ง ก็คือ ท่ามกลางการมีระยะใช้ชีวิตที่แสนสั้นนั้น มนุษย์ทุกคนจะต้องมีแรงจูงใจในการประพฤติตนตามศีลธรรม ดังนั้น กรอบคิดที่สามารถโน้มน้าวให้มนุษย์ยืนหยัดอยู่บนศีลธรรมอันดีงาม ก็คือ กรอบคิดว่าด้วยชีวิตหลังความตาย โดยที่ในทรรศนะของญาณวิทยาชุดนี้นั้น มีกรอบคิดว่าด้วยวันแห่งการพิพากษา หรือวันที่พระเจ้าจะรวบรวมมนุษย์ทั้งหมด ณ ที่ใดที่หนึ่ง และมนุษย์จะต้องถูกสอบสวนและตอบแทน อันเนื่องมาจากการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างในตอนที่มีชีวิตอยู่ ผ่านกรอบคิดว่าด้วยชีวิตอันแสนสบายในสวรรค์อันเป็นนิรันดร์พึงสงวนไว้ให้กับผู้ประกอบภารดี และการลงโทษอย่างแสนสาหัสในไฟนรกนั้น ถูกจัดให้เป็นของผู้ที่ประกอบการตรงกันข้าม

บทสรุป

ความหมายและตัวอย่างคุณลักษณะของ *สุญนิยม* (คนช่างแหม่ง) นั้น มีความเชื่อมโยงกับมิตินี้ว่าด้วยศีลธรรมตามความเห็นของ Nietzsche ผู้ซึ่งเป็นตัวตั้งตัวตีในการออกแบบกรอบคิดดังกล่าวในสังคมสมัยใหม่ ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เหตุผลแห่งความจำเป็นในการให้ความสนใจกลุ่มคนช่างแหม่ง ก็เนื่องจากว่า การประยุกต์เอาปรัชญาสาขานี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันนั้น ทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนขึ้นของอัตราการฆ่าตัวตาย เหตุเพราะชีวิตนี้สำหรับพวกเขาแล้วไร้ซึ่งความหมาย หากการฆ่าตัวตายเป็นตัวชี้วัดแห่งความตกต่ำของศีลธรรมมนุษย์แล้ว เราสามารถเปรียบเทียบปรากฏการณ์ที่มีการมองว่าชีวิตนี้ช่างแหม่งได้กับสภาพการถอยหลังลงคลอง หรือพูดได้ว่าปรัชญาสุญนิยมทำให้ผู้คนพากันป่วยหมด ซึ่งเป็นอาการป่วยที่คล้ายกับอาการเมาเรือ อันเป็นความผิดปกติทางร่างกายที่จำเป็นต้องให้ได้รับการรักษาอย่างทันท่วงที ด้วยความกังวลว่าสังคมจะต้องเกิดความสะเปะสะปะ หากปล่อยปละให้กลุ่มคนช่างแหม่ง ได้ยึดครองโครงสร้างพื้นฐานของกรอบคิดการวินิจฉัยคุณธรรมแล้ว เราจึงไม่ควรมีทัศนคติว่า ‘ช่างมัน’ กับคนเหล่านี้ แต่ควรจริงจังกับการแก้ปัญหา โดยที่อาการนี้สามารถรักษาได้ด้วยญาณวิทยาชุดใหม่ ซึ่งให้ความสำคัญกับมาตรฐานด้านคุณธรรมเชิงปรนัย ผ่านมาตรฐานทางศีลธรรมที่สามารถไปเสริมสร้างเติมเต็มช่องโหว่ที่ปรากฏเป็นสาเหตุหลักของการขยายตัวขึ้นของสุญนิยมได้

เอกสารอ้างอิง

- สุจิตรา ประสานสุข. (2553, October 6). *เมารถ เมาเรือ*. Siriraj E-Public Library. Retrieved March 10, 2564, from <https://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/articledetail.asp?id=107>
- Ayala, F. J. (2010). The difference of being human: Morality. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 107(Supplement_2), 9015–9022.
<https://doi.org/10.1073/pnas.0914616107>
- Bloom, P. (2007). Religion is natural. *Developmental Science*, 10(1), 147–151.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-7687.2007.00577.x>
- Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (2020, March 13). *nihilism*. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/nihilism>
- Camus, A. (2005). *The Myth of Sisyphus*. Penguin Books: London.
- Darwin, C. (1874). *The Descent of Man and Selection in Relation to Sex*. 2nd Edition.
Retrieved December 14, 2021, from <http://www.gutenberg.org/ebooks/2300>
- Heidegger, M. (2016). *Being & Time*. Blackwell Publishing LTD: Oxford.
- Large, W. (2008). *Heidegger's Being and Time*. Edinburgh University Press: Edinburgh
- Markham, I. S. (2010) *Against Atheism: Why Dawkins, Hitchens, and Harris are Fundamentally Wrong*. West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Mill, J. S. (2001). *On Liberty*. Batoche Books Limited.
- M I I Z. (2020, October, 16). *การเมืองกับการทำนาย: ความท้าทายของนักรัฐศาสตร์ไทย*. [Video]. YouTube. <https://youtu.be/hSPfmRPkGsk?t=505>
- Mongkol, N. (2020, April 29). *ปัญหาพฤติกรรมการณ์ฆ่าตัวตาย*. Department of Mental Health.
Retrieved February 23, 2022, from <https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2287>
- Nietzsche, F. W. (2017). *The will to power*. Penguin Group: London.
- Ponders, P. (2021, February 22). *Nihilism as a poison – part 1: The death of meaning*. Sapience Institute. Retrieved February 23, 2022, from <https://sapienceinstitute.org/nihilism-as-a-poison-part-1-the-death-of-meaning/>
- Saejia, W. (2020, May 22). *ในวันที่รู้สึกไร้ความหมาย : ทำไมมนุษย์เฝ้าตามหาชีวิตและจะรับมือกับความคิดนี้อย่างไร*. The MATTER. Retrieved February 24, 2022, from <https://thematter.co/social/philosophy/suffuring-of-existential-crisis/101852>
- Schopenhauer, A., & Saunders, T. B. (2005). *Studies in pessimism* (Vol. 4). The Pennsylvania State University.
- Shafer-Landau, R. (2005). *Moral Realism: A Defence*. Clarendon.

Tartaglia, J., & Tracy, T. (2021, July 7). *Outgrowing nihilism?* ABC Religion & Ethics.

Retrieved February 23, 2022, from <https://www.abc.net.au/religion/can-we-outgrow-nihilism-james-tartaglia-and-tracy-llanera/13432122>

Wasserman, D., Promta, S., & Thomyangkoon, P. (2021). A Buddhist perspective on suicide: The Past, the Present, and the Future. In *Oxford Textbook of suicidology and suicide prevention* (2nd ed., pp. 31–39). essay, Oxford University Press.

Wuttipitayamongkol, T. C. (2017, September 8). *ปรัชญาแห่งการ 'ช่างแม่ง'*. The MATTER.

Retrieved March 18, 2022, from <https://thematter.co/thinkers/givesomefuck/34328>

Yonker, J. E., Schnabelrauch, C. A., & DeHaan, L. G. (2012). The relationship between spirituality and religiosity on psychological outcomes in adolescents and emerging adults: A meta-analytic review. *Journal of Adolescence*, 35(2), 299–314.

<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.08.010>